

Negyven évig legyben jártak

„Most, hogy Josefa betöltötte századik évét, úgy döntöttünk, hogy nem halogatjuk tovább a dolgot” — jelentette ki a 72 éves José Inacio da Silva, aki negyven boldog évet töltött együtt az említett Josefával anélkül, hogy idilljüket megzavarta volna a házasságkötés hivatalos ceremóniája. A leendő férj elmondta, hogy negyven évvel ezelőtt, ismeretségük kezdetén úgy döntöttek, „ha a dolog kialakul”, elmennek az anyakönyvvezetőhöz is. Most kialakult: az esküvő napját január 10-re tűzték ki. (MTI)

Huszonegy országba kilencven útvonalon

Expresszel — a világ körül

Huszonegy országba kilencven útvonalon, ötvenezer fiatal olcsó utazását tervezte 1973-ban az Express Ifjúsági és Diák Utazási iroda. A Szovjetunióba, a szocialista országokba, Angliába, Franciaországba, Indiába, Japánba, Ausztriába, Olaszországba, Svájcba, Libanonba, Szíriába, Egyiptomba szerveznek utakat. S több mint hetvenezer külföldi, a világ minden tájáról érkező fiatal,

látanak vendégül Magyarországon.

Az utóbbi öt évben a kiutazó és a hazánkba érkező fiatalok száma több mint kétszeresére emelkedett. S tizenhat éves fennállása alatt az Express több mint kétmillió utasának biztosított programot. Tengerparti üdülést, hegyvidéki kirándulást, sátoráborozást, repülőutakat, gyalogtúrákat, szakmai utazásokat.

Minden negyedik magyar

fiatal a Szovjetunióba utazik és minden ötödik hozzánk érkező Express utas a Szovjetunióból érkezik.

Az Express, mint ifjúsági utazási iroda, több nemzetközi ifjúsági szervezet tagja — ilyen minőségben juttatja el a Nemzetközi Diák Szövetség igazolványait a főszerkesztés és egyetemista turistáknak, akiket az igazolvány kedvezményes turisztikai szolgáltatások igénybevételére jogosít. 1973-tól kezdik árusítani a Nemzetközi Ifjúsági Házak Szövetsége igazolványt, mely 40 országban biztosít kedvezményes szálláslehetőséget.

Nagy tömegeket mozgósít az Express belföldi programja. Az Országos Ifjúságpolitikai és Oktatási Tanács által adott kedvezményt a középiskolások és egyetemista üdültáborok lakói élvezhetik. A középiskolások hat napig 100 forintért, az egyetemisták 10 napig 150 forintért táborozhatnak. Hasonlóan kedvezményes akció az ifjúmunkás és falusi fiatalok üdültetése, az ifjúsági szállás és étkezési utalvány.

Bővült, korszerűsödött az Express szálloda parkja, kempingjei, sátoráborai. Tervek szerint a KISZ KB anyagi támogatásával újabb ifjúsági centrumok épülnek Balatonföldváron, Kiliántelegen és Királyréten. Az ifjúsági turizmusról szóló kormányhatározat megvalósítása érdekében 10 ezer diákszállóbeli férőhelyet bérel jövőre az Express.

K. M.

Waj vagy margarin?

A legtöbb fejlett táplálkozási kultúrájú országban a margarin fogyasztás túlsúlyban van a vajjal szemben, és az állati zsiradékok használatát a növényi eredetű zsiradékok fokozatos elterjedése váltja fel. Vannak népek, amelyek természeti adottságaik révén már eleve a növényi zsiradékokat részesítik előnyben, mások az utóbbi évtizedek során tértek át a növényi zsírok és olajok fogyasztására. Ebben nagy szerepet játszott az a felismerés, hogy a növényi zsiradékok jobban megfelelnek az egészséges, korszerű táplálkozás követelményeinek, könnyebben emészthetők, ugyanakkor jótékony hatásúak a különféle gyomor- és érmebetegedések megelőzésében. Ami azt is jelenti, hogy a növényi zsiradékok — tehát étolajat és margarint — tartalmazó étrend csökkenti az érmebetegségek létrejöttének a veszélyét.

Hazánkban az egy főre jutó évi zsiradékfogyasztás 26 kiló körül van, s ebből csupán 2 kilogramm növényi eredetű! A táplálkozástudományi szakemberek arra számítanak, hogy a kedvező len arány fokozatosan javulni fog; az étolaj- és margarin fogyasztás rövidesen elérni majd a 3 kilogrammot, a negyedik ötvenes terv végére pedig a 4-5 kilogrammot, visszaszorítva a kevésbé egészséges állati eredetű zsiradékokat (sertészsír, baromfi zsír, vaj stb.).

Az elmondottakból azonban nem szabad azt a következtetést levonni, hogy a nagyobb telítettségű zsiradékokat (pl. a sertészsírt) a táplálékból teljesen ki kell küszöbölni. A fiatal és középkorú egyéneknek, akik nehezebb testi munkát is végeznek, kifejezetten kívánatos az állati zsiradék bevitelének a szervezetbe, mert az nemcsak gazdaságosabb kalória termelést biztosít, hanem a fokozottabb szív-működéshez szívmizom munkát is jobban elvégzi.

A növényi zsiradékokról szólva az előbbiekben étolaj- és margarin fogyasztásról beszéltünk. Azt valószínűleg mindenki tudja, hogy az étolaj kifejezetten növényi eredetű, a nálunk forgalomban levő aranyárga színű olajat például napraforgómagokból és repcemagokból préselik ki. A margarin összetételével viszont bizonyára csak kevesen vannak tisztában, hiszen megjelenési formájáról felve akár állati zsiradéknak is hihetné az ember. Pedig nem az (vagy legalábbis csak részben az).

A margarin különböző, kisebb részben állati, nagyobb részben növényi zsiradékok és víz, illetve tej igen finom eloszlásban egyenmésített mesterséges keveréke, emulziója. Első elkészítőjeként Mége-Mouries francia

vegyszert tartják számon, aki 1869-ben szabadalmaztatta eljárását. Az új terméket ő nevezte el margarinnak, és a vaj pótlására szánta. Nagyon sokáig valóban csak pótvaj volt, s csupán az utóbbi évtizedekben vívott ki magának önálló, rangos helyet a táplálékok sorában a gyártástechnológia tökéletesedése és a jobb alapanyagok felhasználása révén. Napjainkban a legjobb margarinok izre a vajjal egyenértékűek, de annál jóval tartósabbak, sokkal egészségesebbek, és többé-kevésbé olcsóbbak is.

Margarin gyártáshoz az étkezési célra megfelelően finomított állati és növényi zsírok, valamint olajok majdnem mindegyike felhasználható. A folyékony növényi olajokat hidrogénezéssel alakítják át margarin gyártásra igen alkalmas keményített zsiradékokká. E fontos technológiai lépésnek az a lényege, hogy az olaj és a hidrogén gáz katalizátor jelenlétében való „összeházasításakor” a vajhoz hasonló halmazállapotú, képlekeny massa áll elő. Vannak olyan növényi zsiradékok — kókuszszőr, pálmamagolaj, pámaolaj stb. — amelyeket nem is kell hidrogénezni, mivel már eleve szilárd halmazállapotúak.

A margarinok a különféle zsiradékok megfelelő arányú keverékén kívül még folyadékot — vizet, tejet, növényi fehérjeoldatot — is tartalmaznak, ízt, zamatot adó

adalékanyagokat (só, cukor), vitaminokat (A és D), és a sárgás tónust adó természetes színezőanyagokat (karotint vagy kapszantin); az előbbi sárgarépából, az utóbbit paprikából állítják elő.)

Hazánkban háromféle margarin van forgalomban: a Vénusz és a Liga márkájú, valamint az utóbbi hónapokban gyártani kezdett Rama. Ez utóbbiról meg kell említenünk, hogy osztrák licenc alapján állítják elő egy mintegy tízmillió forintos költséggel létesített modern üzemben. A Rama nemes növényi olajokból — kókuszszőről, napraforgóolajból stb. — készített tejes margarin. Az ízesítő anyagként használt sós kivül citromsav is van benne, valamint A- és D-vitamin is szerepel a receptúrában.

Sajnálatos, hogy hazánkban sem a növényi olajok, sem a margarinok nem vehetnek a sertészsír viszonylag olcsó árával. Pedig éppen a növényi eredetű zsiradékok javára mutatkozó jelentős árkülönbség lenne a legtöbb mozgatóerő ahhoz, hogy minél hamarabb és minél gyorsabban áttérhessünk az egészségesebb táplálkozási módra. A vaj-margarin „csata” kimenetele már sokkal reményteljesebbnek látszik, különös tekintettel a közelgő árrendezési intézkedésekre, margarin gyártásunk fejlődésére, és a legújabb termékek kitűnő minőségére.

B. I.

Szavával szép az ember

Olyan a nyelv, mint a szép muzsika. Diszei is engedve a könyv sugárzó szép muzsika. Diszei is kényeszerének, végig is ol-vannak. A szegedi mesz-sze földön nemcsak jelleg-nyugtázza, mennyire vilá-gos, tiszta és szép a szege-diek nyelve.

Nem kerülhetjük el, hogy mutatónba néhány szó-lást ne idézzünk a meg-számlálhatatlan sokaságból, egyáltalán nem erőltetve a válogatást. Szavával szép az embör: buzditó szótát is lehet egy-re több hivatali bélyeget hordozó könyvelünk friss lélegzetvételére. Rin a ke-zibe a munka: érti min-denki. Vagy: Pislog, mint Bacsó, mikor a hasát varr-ták. A „kenés”, az „olajo-világot látott gyűjtemény címével is jelzi, hogy Du-gonics András nyomában jár — de nagyobb lép. Hájos Gáspár, Dugonics, Csaplár Benedek, Ferenci János és Varga János pél-dák is, források is a mos-tani csokor megkötésénél. Tömörkény életműve, Móra írásai — a bennük őrzött népi észjárás szólaival — és a szerző anyanyelvi biz-tonsága egymást kiegészít-ve teszi teljessé a „Szegedi példabeszédek” most jeles mondások” most megjelent könyvét. Anyyra teljes, amennyire élő anyaggal dolgozó, állandóan változó, szüleitől, itt-ott elalvó és új-raéledő előregyártott nyel-vi elemeket szorgalmas kéz-egymás mellé tud soraköz-tatni.

Új szöveggyűjteményünk első belezapozásra árulkod-ik. Nem leltár akar len-ni elsősorban, mindig ké-znél levő tanácsadó, példatár inkább. Okulás a je-len és a jövőnd nemzedé-keinek. Az igényes beszéd szerelmeseinek és avatott tollforgatóknak egyaránt. Aki nemcsak átlapozza, de

Minden bizonnyal továb-bi gyűjtések ösztönzője is lesz ez a kötet. Tóth Béla dombiratosi és Huszka La-jos szatymazi adatai a ta-núk rá, érdemes falvaink-ban a születő újat és a megmaradt régít egyaránt jegyzékbe foglalni. Áttekinthető szerkeszté-se, könnyen kezelhető mu-tatója ellenére is hiányér-gyünk támad nyelvünk csokrában gyönyörködve. Kevésnek adatik meg, hogy kezükbe vegyék. Ré-mítően szűkmarkú volt a kiadó. Összesen négyszáz példány, az is sokszorosító-technikával, igen kevés. Szeged szép nyelve méltóbb kiadást, ésszerűbb példányszámot érdemelt volna.

H. D.

A hét könyvei

— Molnár Gábor: Makk és jaguár. — Passuth László: Találkozásom esőstennel (Szépirodalmi). — Vitray Tamás: Amerikai mozaik. Utikalandó-sorozat (Tán-csics). — Ternal Zoltán: Gépjár-műszerkezetek meretése. — Pethes: 322 ábrázoló geometria feladat. 3. kiad. (Műszaki). — Rejtő Jenő: Három testőr Afrikában. Albatrosz-sorozat (Magvető). — Általános mezőgazdasá-gi öszezár 3. A kisüzemi gaz-daságok és a gazdaságokhoz tar-tozó személyek életkor, nemek

és szakképzettség szerint. (Sta-tisztikai). — Petőfi életútja. — Marx-Engels-Lenin: A proletár nemzetköziségéről (Kossuth). — Pataky Dénes: Bernáth Aurél — Budapest enciklopédia (Corvina). — Orbán Ottó: Ablak a földre — Madách Imre: Csak végnapjai — Mózes (Magvető). — Nozdro-viczky: TV-antennák. 3. bőv-kiad. (Műszaki). — M. Durieková: Hűvelky Matyi (Móra). — Belkereskedelmi adatok 1972. III. — Ipari adatok 1972. III. (Statisz-tikai). — London. Városterkép (Kartográfiai).

Pezsgőgyár

Mintegy száznapos próba-üzemelés befejeztével meg-történt az új pécsi pezsgő-gyár műszaki átadása. Az új üzem joggal kapta a Pannó-nia nevet, nemcsak azért, mert a Dunántúlon — a hajdani Pannónia provincia területén — fekszik, hanem, mert a valóságban is „római rögre” épült: az üzem helyén ugyanis — amint az építke-zés során kiderült — ró-mai kori temető volt.

BERCELI A. KÁROLY

Hullámsír

151.

De az igazgató azért csöppet sem volt nyugodt és megelégedett, naponta 6 is a Tisza-partra futkározott, hogy lesse a víz állását, mert ha a veszély nem múlik el, ő is szedheti a sátorfáját, s továbbállhat társulatával együtt, miután tömörked pénzét őlt bele a színházi épület kicserésítésébe. Két éve is így járt, akkor is idő előtt kellett abbahagynia az előadásokat, anélkül, hogy a bérlőket kielégíthette volna, de akkor még volt némi remény a menekülésre, most azonban a hírek egyre riasztóbbak, s Mik-száth már a sajtóban is megtámadta őt, hogy nem saját jószántából, hanem a főkapitány rendelkezésének engedelmessége zárja be színházát az utolsó pillanatban. A hatósági nyomásra Prielle Kornélia is elbúcsúzott, szomorú szívvel, egy Augier-darabban tündökölt utójára, s kapkodva utazott vissza Pestre, mielőtt a víz áradása ebben esetleg megakadályozza. A többiek még maradtak, sőt egyik-másik még földhordás-ra is vállalkozott, de Aradi mégis úgy döntött, hogy mielőtt hátról kap, összeszedi azt, ami mozgatható, s Zomborban fejezi be a szerencsétlen évadot.

A kocsmák korai zárójára meglehetősen elkeseredést szült, s egyáltalán nem növelte a főkapitány népszerűségét, mert sokan azon az állásponton voltak, különösen a bohémek, mint Csece János is, hogy ostobaság így agglályoskodni, egy az ára, bármit csinálnak is, s ha

pusztulni kell, legalább vidám legyen az a város.

Hanem március 4-én, kedden, a Tisza már túl volt a 25 lábón, vagyis két hüvelykkel haladta meg a 76-os vízálást. S hozzá bőven havazott is, a talaj teljesen felázott, s akik a parton dolgoztak, alig haladtak valamit, mert a talicska kereké beleeragadt a sárba, s a leg-erősebb „csikó” sem tudta kiráncigálni a kátyúból. A főkapitány most már minden nyilvános előadást, összejövetelt megtiltott, felfüg-gesztette az iskolai oktatást is, s felszólította a város népét a hősies helytállásra. S mert attől tartott, hogy a kevésbé látogatott kocsmák titokban kijátsszák rendelkezéseit, s zárt ajtók mögött 11 óra után is kiszolgálják az italt, ellenőrző órákatok is szervezett, és szigorú pénzbírságra ítélte azokat, akik nem fogva fel a helyzet komolyságát, mulatozni merészelték. Ezzel persze azt érte el, hogy a nekikeseredett jobb módú italos emberek egyre sűrűbb rajok-ban hagyták el a várost, s visszavonultak tanyaikra, vagy szőlőikbe.

A városháza felzaklatott méhkas lett, futárok, örök, hajdúk egyre jelentkeztek, s hozták a vész híreket. A sürgönyök is egymás után röpöködtek Pestre, Bakay képviselő izgatottan cikázott a két város között, a főügyész zsáko-kat, cölöpöket, deszkákat kért ezerszámmra, Szerkerke és Várady halászbárkába költözött, és onnan irányította a kubikosok egyre lankadó munkáját. Mindenki nyüzsgött, szorgoskodott, csak a kormány nem mozgatta még most sem a füle botját, nem volt hajlandó pozitív segítséget nyújtani, s az erősen osztrák érdekelt-ségű vasúti társulat is szükségtelenek tartotta a 22 lábnyi töltés felemelését, míg nincs egészen közvetlen veszély. A víz ekkor már 25 láb és 4 hüvelyk volt!

A lakosság ide-oda szaladgált, mindenki az utcára tódult, s csoportokba verődve tanácsa-

lankodott, nagy szekerek, kocsik zörögtek, re-csegték a túlterheléstől, mert mindenki min-dent meg akart menteni, mindenki csomagolt, rakodott, vagy valami furfangos alkotmányt fundált ki, tutajt deszkákkal fedett teknőket, fészékféléket egy magas fán, s arra hordta leg-megbecsültebb vagyon tárgyait. Egy rókusai em-ber óriási hordót rendezett be lakásul, odakö-tözte egy szeresznyefához, s önelégülten het-nekedett.

— Tölem már jöhet a víz! Egy másik, valahol az Alsóvároson, a ga-lambdúcot erősítette meg köréje vert erős cöl-ölpökkel, s oda mentette, amit nélkülözhet-tennek vélt. De volt aki betegen feküdt, s ki se mozdulhatott az ágyból, s riadt tekintettel leste a körülötte tevékenkedő és aggodalmaskodó családtagokat.

— Mi lesz énvelem? — sóhajtozott időnként. S volt, aki már halódott is, semmit sem fogott föl a riadalomból, s nem érdekelte, hogy mi vár rá. A legnyugtalanabbak a terhes nők volt-ak, különösen azok, akiket már nem sok idő választott el a szülés megrázkódtatásától. Ezek siraon tapogattak növe hasukat, s ha nem volt hóvá menekülniük kétségbeesetten gondoltak leendő anyaságukra, mert nem tudhatták, hogy milyen szörnyű körülmények között kell vilá-g-ra hozniuk gyermeküket.

Az utcapapátányokat felhatalmazták, hogy mindenkit rendelkeznek ki a gátakra, s vegyék igénybe a katonai karhatalmat is, ha valaki na-rancsáknak nem engedelmessége. A felső-várocsak zöme, élőkben a vízi emberek kint-róbált seregével, a szállási-baktói főtájtat erősít-gette, mert a percsoraiban egyre kevésbé bí-ztak az alsóvárosiak a vörtekereszti oldalátat földözgatták-földözgatták, bár nagyobb volt a valószínűsége annak, hogy a víz felülről fog be-törni.

(Folytatjuk.)